

TARIMDA İKİZ DÖNÜŞÜM

ERKAN AKTAŞ İLE RÖPORTAJ

RÖPORTAJ : Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası

VAKA ÇALIŞMASI: TARIM VE DÖNGÜSEL EKONOMİ

Prof. Dr. Erkan Aktaş Mersin Üniversitesi

Erkan Aktaş, Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Bölümü öğretim üyesidir. Uzmanlık alanları tarım ekonomisi, çevre ekonomisi, kırsal kalkınma ve kırsal dönüşümdür. Tarımsal bir geçmişi olmasına rağmen, ekonomi alanında yüksek lisans yaparak akademik hayatında multidisipliner bir yaklaşım benimsemiştir. Yön değiştirmiştir. Şu anda - diyor - multidisipliner çalışmaların daha da belirginleştiğini görüyoruz; küresel iklim değişikliği, özellikle tarım ve gıdada yaşanan krizler, bu alandaki çalışmalarımızı daha da ön plana çıkardı.

TARIM SEKTÖRÜNDE KARBON EMİSYONLARINI AZALTMAK İÇİN CE YAKLAŞIMI NASIL UYGULANABİLİR? ÖZELLİKLE ATIK TEKRAR KULLANIMI VE GERİ DÖNÜŞÜMÜ İLE İLGİLİ OLARAK HANGİ ÖZEL ÇÖZÜMLERİ ÖNERİYORSUNUZ?

Şimdi şunu söylemek gerekir ki, ne yazık ki tarımda makineleşmenin hızla artmasıyla birlikte fosil yakıt kullanımı da tarımda hızla artmaya başladı. Elbette endüstriyel tarım da. Endüstriyel tarımın hayatımıza girmesiyle birlikte daha fazla teknoloji yoğun üretimle karşı karşıya kaldık. Bu durum fosil yakıt tüketimini ve dolayısıyla sanayide olduğu kadar tarımda da karbon emisyonunu artırdı. Elbette artan karbon emisyonlarıyla birlikte bizi ciddi sorunlar bekliyor. Bizi ne tür süreçlerin beklediğini ve ne yapmamız gerektiğini de belirtmek gerekiyor. Asıl konu şu: özellikle endüstriyel tarımın yaygınlaşması, kimyasal girdilerin artması ve tarım teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle genetiği değiştirilmiş organizmaların (GDO) ve özel tohum teknolojilerinin hayatımıza girmesi, gıda güvenliği açısından ciddi sorunlara yol açıyor. Tarımın neden olduğu sorunlarla da karşı karşıyayız. İklim değişikliği en çok tarım sektörünü etkilerken, tarım sektöründe gerekli değişiklikler yapılmazsa bu durum iklim değişikliğinin etkilerini daha da artıracaktır. Dolayısıyla bu alanda bizi ciddi sorunlar bekliyor.

TARIM SEKTÖRÜNDE KARBON EMİSYONLARININ ANA KAYNAKLARI NELERDİR VE BU EMİSYONLARI AZALTMAK İÇİN EN ETKİLİ YÖNTEMLER NELERDİR?

Temel sorun: Tarımda hızla artan makineleşmeyle birlikte endüstriyel tarımın hayatımızda önemli bir yer edindiğini görüyoruz. Bir diğer önemli konu ise suya erişim. Suya erişimin kolaylaşması ürünlerin su tüketimini önemli ölçüde artırmıştır. Bu durum ürünlerin su ayak izinin her geçen gün büyümesine neden olmaktadır. Bu artış su kaynaklarının tükenmesine yol açmaktadır. Ayrıca küresel iklim değişikliği, kuraklık ve kuraklıktan kaynaklanan su kıtlığıyla birlikte temel bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bu durum çok fazla su gerektiren ürünlerin üretiminde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle

yapılması gereken temel konu şudur: Sınırlı su kaynaklarını verimli kullanmak için sınırlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca barajların su yönetimi ve su kaybının önlenmesi konusunda ciddi adımlar atılmalıdır. Barajlar ve sulama kanalları için buharlaşmayı azaltan teknolojik çözümler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Dolayısıyla su kıtlığı temel bir sorundur. Bu nedenle damla sulama sistemleri gibi suyu daha verimli kullanan yöntemlere yönelmeli ve su tüketimi düşük ürünlere odaklanmalıyız. Bunu başarabilirsek, tarım sektörü küresel iklim değişikliğine karşı kendini daha iyi koruyabilir. Aksi takdirde, elbette, tarımsal atık ürünlerinin de döngüsel ekonomi açısından değerlendirilmesi gerektiği söylenmelidir. Bunlardan bazıları enerji sektöründe kullanılabilirken, diğerleri yeniden değerlendirilebilir. Örneğin, bunu kompost gübrede yapıyoruz. Özellikle bazı tarımsal ürünler yeniden değerlendirilir ve yararlı hale getirilir. Örneğin, bu atıklar gübreye dönüştürülebilir ve toprağa geri dönüştürülebilir. Böylece toprak daha besleyici ve daha organik bir yapıya kavuşabilir.

İKLİM AKILLI TARIM TEKNOLOJİLERİ VE CE PRENSİPLERİNİN ENTEGRASYONU GIDA ÜRETİMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ EN ETKİN ŞEKİLDE NASIL ARTTIRABİLİR?

Aslında şöyle özetleyebiliriz: Son zamanlarda ‘ikiz dönüşüm’ adı verilen bir kavram ortaya çıktı. Bu hem dijital dönüşümü hem de yeşil dönüşümü kapsıyor. Tarım sektörünün de dijital dönüşümü ve yeşil dönüşümü bir arada kullanması gerekiyor. Dolayısıyla tarımda bu süreci özellikle yeşil dönüşümle daha çevre dostu ve sürdürülebilir bir tarıma doğru yönlendirmemiz gerekiyor. Bunu dijital dönüşüm tarım sektörüne entegre ederek ve yeşil dönüşümle tarımda teknolojileri etkili bir şekilde kullanarak başarabiliriz. Aslında yeşil dönüşüm dediğimizde şunu kastediyoruz: Yeşil dönüşümle yeni bir paradigmaya ihtiyaç var. Tarımda aşırı kimyasal kullanımına karşı ciddi önlemler almamız gerekiyor.

Su kısıtlamaları konusunda ciddi önlemler almamız ve ürün tercihleri konusunda dikkatli ve stratejik adımlar atmamız gerekiyor. Tüm bunları yaparken özellikle teknolojik destek ve dijital dönüşümü entegre ederek bu süreci daha etkili hale getirmeliyiz. Bu konuda üretici ve tüketiciyi bilinçlendirerek başlamalıyız. Bu yönde çalışmalarımızı artırabiliriz.

ORMANCILIK VE TARIM SEKTÖRLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE, EK İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE ENTEGRASYONU NASIL BİR ROL OYNAYABİLİR?

Öncelikle şunu her zaman vurguluyoruz: Ormanlarımız bizim için çok önemli. Aslında yeşil dönüşüm doğal orman alanlarımızı korumakla başlıyor. Bu noktayı açıkça belirtmeliyiz. Ormanlarını koruyamayan bir toplum zaten yeşil dönüşümde adım atamaz. O zaman ilk önceliğimiz tarımla yan yana olan bu noktaları korumak olmalı. Belki de ormanlarımızı korumak için birlikte hareket etmek yeşil dönüşümün en önemli parçası olmalı. Çünkü iklim değişikliğinin yol açtığı kuraklık ve aşırı meteorolojik olaylar son yıllarda dünyada ve Türkiye’de hızla arttı.

SEL VE KURAKLIK NASIL AZALTILABİLİR?

Bunu bitki örtüsünü bozulmadan koruyarak ve yeşil alanları koruyarak başarabilirsiniz. Orman alanlarını artırmak bu açıdan çok önemlidir. Son yıllarda Türkiye’de orman alanları artıyor ancak orman örtüsü azalıyor. Ormanlar özellikle küresel iklim değişikliğiyle mücadelede önemli karbon yutak alanlarıdır. Bu alanları korumak için ormanın kalitesini bozmaktan kaçınılmalıdır. Türkiye ve dünya ormanları diğer sektörler için yakıt veya hammadde kaynağı olarak görmemeli. Bu noktada adımlar atılması ve farkındalık yaratılması gerektiğini düşünüyorum.